

Alison Oram

Pierwiosnki, pielęgnacja natury i neopogaństwo:
queerowe związki z angielską wsią

Niniejszy artykuł analizuje niektóre elementy wiejskiego życia queer w Anglii od końca XIX do końca XX wieku. Artykuł omawia wybrane osoby queer, które miały głęboki związek z angielską wsią, i rozważa, w jaki sposób zbudowały swoje życie osobiste w kontekście wiejskim oraz jak dalece ich znaczące interakcje z wiejską Anglią można uznać za queerowe. Podsumowując, ich życie i praca ilustrują trzy tematy, które mogą zachęcić historyków do dalszej debaty na temat wiejskiego queeru: tworzenie queerowego domu na wsi; pragnienie ochrony natury, krajobrazu i życia na wsi; oraz “alternatywne” duchowe połączenie z naturą i wsią.

Słowa kluczowe: queer, wiejskość, ochrona przyrody, duchowość, queerowa domowość, queerowe gospodarstwa domowe, Anglia

Robert Kusek

To nasze miejsce

Queerowa ruralność i (eko)poetyka nowego przyrodopisarstwa
(Mike Parker, Luke Turner, Amanda Thomson)

Artykuł poświęcony jest hybrydycznym formom literatury niefikcyjnej znajdującym się na przecięciu pisarstwa queerowego i przyrodopisarstwa i proponującym nową conceptualizację relacji pomiędzy queerowym podmiotem a ruralnością. Analizowane w artykule teksty, określone przez autora mianem “nowego queerowego przyrodopisarstwa”, nie proponują prostego rewersu tradycyjnego sposobu myślenia o agonistycznym charakterze relacji wieś–queer. Przeciwnie, uznając potencjał i możliwość queerowej egzystencji poza przestrzenią miejską, postulują konieczność wytworzenia nowych form conceptualizowania i pisania o queerowej ruralności. Głównym celem artykułu jest tym samym identyfikacja wyznaczników nowego queerowego przyrodopisarstwa i wykazanie jego specyficznej (eko)poetyki opartej na takich kategoriach jak queerowe dziedzictwo, antypastoralizm oraz auto(eko)teoretyczny impuls.

Słowa kluczowe: queerowa ruralność, nowe przyrodopisarstwo, zwrot ruralny, auto/biografia, Mike Parker, Luke Turner, Amanda Thomson

Wojciech Szymański

Queerowe arkadie, neoarkadie i antyarkadie

Współczesna sztuka queerowa i nieheteronormatywna ruralność

Artykuł jest próbą sproblematyzowania dwóch komplementarnych zjawisk. Pierwsza część tekstu poświęcona jest historii queerowych arkadii. Wprowadzona zostaje tu rama teoretyczna rozważań, jaką jest trzecia scena/przestrzeń w rozumieniu Aarona Betsky'ego. Część druga omawia współczesne reinterpretacje toposu queerowej arkadii, jakie występują w queerowej sztuce w Europie Środkowo-Wschodniej, w tym Polsce. W tej części omówiona zostaje twórczość trzech osób: Jaanusa Sammy, Daniela Rycharskiego i Małgorzaty Mycek, których prace odczytywane są w kluczu utopii, dystopii i heterotopii, jak również koncepcji sfery kontrpublicznej Nancy Fraser.

Słowa kluczowe: queerowa arkadia, trzecia scena, trzecia przestrzeń, sfera kontrpubliczna, Jaanus Samma, Daniel Rycharski, Małgorzata Mycek

Karolina Kolenda

Poza czasem i nie na miejscu

Queerowanie polskiej wsi w pracach Adama Łuckiego

Artykuł zawiera omówienie wybranych prac polskiego artysty Adama Łuckiego w kontekście zwrotu ruralnego w studiach queerowych i sztukach wizualnych. Odnosząc się do pojęcia „metronormatywności” oraz amerykańskiego dyskursu „antyidylicznego” analizuję możliwość zastosowania ich w dyskusji nad polską przestrzenią wiejską i queerowym doświadczeniem życia na wsi. Interpretacja prac Adama Łuckiego pokazuje, że praktyki artystyczne związane z queerowaniem wsi kwestionują funkcjonujące stereotypowe postrzeganie polskiej wsi jako wstecznej i wrogiej. W tekście zaproponowano ujęcie praktyki artystycznej Adama Łuckiego, które podkreśla jej potencjał jako narzędzia symbolicznej dekolonizacji zarówno przestrzeni wsi, jak i ruralnej czasowości, odbywającej się za pomocą queerowego performatywnego zapożyczenia.

Słowa kluczowe: Adam Łucki, polska wieś, queerowa ruralność, performowanie białości, kłówanie historii

Małgalena Podsiadło-Kwiecień

Queerowanie prowincji w polskim kinie najnowszym

Połączenie tematyki queerowej z problematyką wiejską w polskim kinie najnowszym tworzy koalicję zjednoczoną wobec tradycjonalistycznych ujęć. Wewnątrz kultury wiejskiej, podporządkowanej w znacznej mierze perspektywie judeochrześcijańskiej, powstają przestrzenie o bardziej inkluzywnym charakterze. Omawiane filmy odnoszą się bowiem do bardziej egalitarnych stanowisk, takich jak: pastoralizm, pogańszczyzna, animizm, kultura ludowa czy zookrytycyzm. Odejście od heteronormy w kontekście wiejskości prowadzi do odmiennego sposobu postrzegania przyrody, środowiska i miejsca człowieka w świecie, a jednocześnie

odmienne spojrzenie na wiejskość i przyrodę otwiera nową perspektywę dla nieheteronormatywnych tożsamości.

Słowa kluczowe: film polski, queer, wiejskość, pogańszczyzna, heterotopia, pastoralność, zookrytyka

Ewa A. Łukaszyk

Queerowi jastrzębnicy. Helen Macdonald czyta T. H. White'a

W roku 2014 Helen Macdonald opublikowała bestsellerową książkę *H Is for Hawk (J jak Jastrzęb)*. Odwołując się do tradycyjnej praktyki układania jastrzębi do polowania, przedstawia czytelnikowi poruszającą, osobistą opowieść o żałobie po śmierci ojca, równoległą do pełnego buntu dojrzewania na marginesie kulturowych normatywności. Relacja pomiędzy jastrzębniczką a jej ptakiem jest przedstawiona jako proces nie tylko introspekcji i ozdrowienia, lecz także niemal całkowitej identyfikacji z nie-ludzką partnerką. Równoległe do własnych doświadczeń Macdonald czyta teksty i zapiski innego zmagającego się z traumą jastrzębnika, homoseksualnego autora T. H. White'a. Tworzy więc trójkąt (zapośredniczonej) ludzkiej i (zaktualizowanej) nie-ludzkiej relacji. Ta potrójna linia doświadczenia tworzy dekonstrukcyjną przeciwagę dla narracji dominującej heteroseksualnej męskości streszczonej w figurze myśliwego i wprowadza macierzyński element do relacji międzygatunkowej.

Słowa kluczowe: brytyjska literatura łoświecka, queer, relacje międzygatunkowe, sokolnictwo, Helen Macdonald, T.H. White

Wojciech Drąg

Vermont jako sielski azyl Joego Brainarda

Niniejszy artykuł omawia najważniejsze funkcje letniego odosobnienia Joego Brainarda w wiejskiej części stanu Vermont: jako miejsce wytchnienia od miejskiego życia, jako okazję do spędzenia czasu z wieloletnim partnerem Kenwardem Elmslie'm i ich wspólnymi przyjaźniami oraz jako przestrzeń do pełnego poświęcenia się pracy. Sposób, w jaki Brainard pisze o swoich letnich pobytach w Calais, Vermont, analizowany jest w kontekście postulatu queerowego antyurbanizmu Scotta Herringa oraz koncepcji queerowego pastoralizmu, homoseksualnej Arkadii i wiejskiej idylli. Artykuł dowodzi, że Brainard ostatecznie celebrytuje zarówno miasto, jak i wieś, nie uprzywilejowując żadnego z nich. Analiza opiera się głównie na autobiograficznych pismach Brainarda oraz książce biograficznej Rona Padgetta *Joe: A Memoir of Joe Brainard*.

Słowa kluczowe: queerowa ruralność, antyurbanizm, pastoralizm, wiejska idylla

Anna Sobiecka

Queerowy biodramat

Bajka dla dorosłych *O mężnym Pietrku i sierotce Marysi*

Celem artykułu jest próba analizy queerowego biodramatu Jolanty Janiczak *O mężnym Pietrku i sierotce Marysi* z 2019 roku. Strategia dramaturgiczna Janiczak zastosowana w jej „bajce dla dorosłych” opiera się na rewizji zastanych narracji biograficznych odnoszących się do wybranych faktów z życia Marii Konopnickiej i Marii Dulębianki, a wraz z nimi dominujących dyskursów społecznych i utrwalonych w nich regułach myślenia właściwych dla przełomu XIX i XX wieku. Przywoływane w dramacie fakty biograficzne poddawane są nieustającemu procesowi rewizji i stają się punktem wyjścia do krytycznego spojrzenia na losy obu bohaterek, a tym samym na utrwalone w literaturze i kulturze narracje o ich życiu. Autorski sposób prezentacji materiału faktograficznego podporządkowany zostaje strategii autotematycznej i metatekstowej, co w kontekście przemian kulturowych XXI wieku nadaje utworowi dodatkowych znaczeń, czyniąc z niego przykład queerowej metabiografii, zbudowanej na pograniczu przywoływanej przeszłości i anektowanej terażniejszości.

Słowa kluczowe: biodramat, bioteatr, queer, J. Janiczak, M. Konopnicka, M. Dulębianka

Magdalena Stoch

Trauma, queerowanie tożsamości i naturalistyczny obraz wsi

w debiutanckiej powieści M.L. Rijnevelda

Niepokój przychodzi o zmierzchu

Autorka podejmuje próbę refleksji nad reprezentacją obszarów wiejskich i nienormatywnych, nastoletnich biografii, w debiutanckiej powieści M.L. Rijnevelda *Niepokój przychodzi o zmierzchu* (2021). Wykorzystując kategorie analityczne wyprowadzone z badań nad dzieciństwem, traumą, wiejskością, płcią i seksualnością, autorka pokazuje, jak metro- i heteronormatywność oraz doświadczenie traumy wpływają na kondycję bohaterów literackich oraz ich zdolność do przeciwstawiania się przemocy.

Słowa kluczowe: Rijneveld, trauma, queerowa ruralność

Karina Jarzyńska

Sojusznicy z obłożonych miast. Zbigniew Herbert, Stephen

Watson i poezja w społeczeństwie posttotalitarnym

Artykuł dotyczy wycinka transferu kulturowego, do jakiego dochodziło pomiędzy poezją polską i południowoafrykańską w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku. Analiza interakcji między aktorami i tekstami zaangażowanymi w ten proces pozwala rozpoznać stawkę zarówno sojuszy, które miały miejsce między nimi, jak i wzajemnych projekcji i/lub nieporozumień. Badania skupiają się na interpretacjach poezji Zbigniewa Herberta przez Stephena Watsona, południowoafrykańskiego poetę i eseistę, pracującego nad modelem poezji, która wspierałaby posttotalitarną transformację jego wspólnoty narodowej. Poprzez uważną lekturę tekstów Watsona, osadzonych w szerszym kontekście światowej recepcji tak zwanej

“polskiej szkoły poezji”, zidentyfikowane i omówione zostaną idee aktywowane w kulturze południowoafrykańskiej w wyniku transnarodowej relacji z Polską.

Słowa kluczowe: światowa historia literatury polskiej, literatura RPA, Zbigniew Herbert, transfer kulturowy

Michał Kłosiński

Markery biopolityczne w grach cyfrowych: interfejsy życia /
zdrowia

Artykuł przedstawia badanie biopolityki gier w odniesieniu do interfejsów życia w grach cyfrowych i operacjonalizuje pojęcie markera biopolitycznego. Celem badania był opis i analiza znaczących elementów interfejsu związanych z pojęciem życia. Pierwsza część artykułu wprowadza ogólne ramy filozoficzne i teoretyczne dla badania biopolityki życia w grach. Tutaj operacjonalizuję pojęcie znacznika biopolitycznego. Druga część składa się z opisów gier skupiających się na sposobach konstruowania i zapośredniczania życia poprzez ich interfejsy. W tej części przedstawiam różne konceptualizacje interfejsu dotyczące zdrowia, życia i punktów trafień. Artykuł kończy się typologią i problematyzacją zestawu biopolitycznych markerów wyróżnionych w poprzednich częściach.

Słowa kluczowe: gry cyfrowe, biopolityka, zdrowie, interfejs, markery

Anita Jarzyna

Normy nieludzkiej niepełnosprawności
Przypadek wierszy Anny Augustyniak

Odwołując się do rozpoznań Sunaury Taylor dotyczących niepełnosprawności jako konstruktu narzucanego także pozaludzkim gatunkom, proponuję krytyczną lekturę tomu wierszy Anny Augustyniak pt. *Między nami zwierzętami* (2020), który spotkał się ze względnie przychylną recepcją, ale też nie został do tej pory przeczytany z pozycji konsekwentnie nieantropocentrycznych. Dowodzę, że opisując z całą brutalnością rozmaite praktyki przemocy wobec zwierząt, autorka nie tylko sięgnęła po zużyte chwytły, lecz przede wszystkim dalece zmarginalizowała i zawłaszczyła perspektywę nie-ludzkich ofiar, wyraźnie eksponując własne przeżycia. Co skutkuje normalizacją wiktymizujących i ableistycznych wyobrażeń o zwierzętach jako pozbawionych autonomii, słabych, zależnych i wreszcie niepełnosprawnych istotach, przeciwdziała więc wyzwoleniu ich na ich własnych zasadach.

Słowa kluczowe: studia nad zwierzętami, ableizm, poezja polska XXI wieku, Anna Augustyniak

Łukasz Świercz

Wolny w Buchenwaldzie. Ślady Sartre'owskiej fenomenologii
egzystencjalnej w *Wielkiej podróży* Jorge Semprúna

Celem artykułu jest nowe odczytanie najbardziej znanej powieści francusko-hispańskiego autora Jorge Semprúna zatytułowanej *Wielka podróż* pod kątem koncepcji filozoficznych

zawartych w *Bycie i nicości* Jean-Paula Sartre'a. Jak pragnę wykazać, w opowiadającym o doświadczeniu deportacji utworze Semprún inspiruje się nie tylko – jak wielokrotnie wskazywano – ideologią marksistowską, także ideami francuskiego egzystencjalisty, które w sposób krytyczny łączy je i przekształca. W odniesieniu do nich autor *Wielkiej podróży* tworzy wielopoziomą narrację autobiograficzną o poszukiwaniu wolności i egzystencji autentycznej człowieka doświadczonego wojną i pobytem w obozie koncentracyjnym.

Słowa kluczowe: Semprún, deportacja, niemieckie nazistowskie obozy koncentracyjne, egzystencjalizm, Sartre